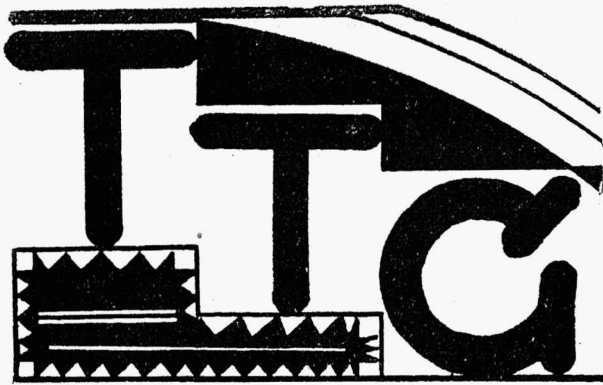

TTG

**TARTU TÛTARLASTE-
GÛMNAASIUMI JA
TARTU TÛTARLASTE-
KESKKOOLI AJAKIRI**

Nr. 7

**20. VEEBR. 1935
VII AASTAKÄIK**

TARTU TÛTARLASTE-
GÛMNAASIUMI JA TARTU
TÛTARLASTEKESKKOOLI
HÄÄLEKANDJA

Nr. 7.

20. veebruaril 1935.

VII aastakäik.

Väljaandja: Tartu Tütarlastegümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud, abid: A. Raielo ja S. Liiv. Tegev toimetaja: H. Puusepp. Toimetuse liikmed: H. Albert, L. Herman, E. Mõrd, L. Reinberg, A. Repson, E. Tobias. Talituse juhataja: V. Käpa. Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T.T.G.“ ilmub aastas 10 korda, nimelt: 20. sept., 20. okt., 15. nov., 30. nov., 20. dets., 20. jaan., 20. veebr., 20. märtsil, 20. apr. ja 20. mail.

Tellimishind: aastatellijaille 20 senti number, üksiknumbrite tellijaile 25 senti number.

„Pöördugem tagasi õigetele radadele!“

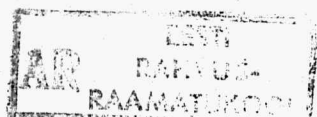
Vastuseks „T. T. G.“ 6. numbris ilmunud sama pealkirjaga artiklile.

Katsuge kätte saada, mida eelistate, muidu sunnitakse teid eelistama, mida kätte saate. G. B. Shaw.

Huvitav, et selle küsimuse üle on võtnud sõna just abiturient. Seisavad ju igayhel meist ees õigete radade otsingud. Koolist lahkumisega teisenevad senised elupiirid.

Eelneva mõtteavalduse kohta tahaksin öelda niipalju, et kahjuks säälavaldatud mõtted on esitatud küllalt rebenenult — nagu mingi rutuga kustki käristatud. Mõtete üksikmotiivide vahel puudub yhine sideaine, loogiline järjekord, selgus ja terviklikkus, milline peab olema selletaolise artikli peanõudeks. On esitatud üksikuid mõtte-raase, tahetud kuidagi iseloomustada mehe ja naise olemust, kuid yldkontuures ei saa me esitatust mingit reljeefset pilti.

Esiteks ei tea me, miks mõtte-avalduse autor nii pillavalt jagab sõnu tänapäeva naise iseloomustamiseks, märgitsedes teda nagu mõnd maskeraadilolijat, kellel vaid maneerid ja kirev välimus. Juba algusreas öeldakse: „On tehtud kibedaid etteheiteid tänapäeva naisele, et see ei seisa enam oma ylesande kõrgusel, et ta on muutunud mingiks moenarriks ja kultuuririhageks.“ Kes on siis õigupoolset teinud neid nii kohutavaid etteheiteid. Vahest Pahlbärk, otsides joonealusesse aktuaalset ainet, leidis, et naiti võib kasustada naljaobjektideks, sest millegi arvel peab ometi tegema nalja; näiteks kas või avastada, et on ikka koomiline, kui tänapäeva naitne kannab

kybarat, mis paljastab kukla ja paneb vaataja seepärast kohe „rõkama“. Kuid on olnud ajastuid, mil lal ägati viguritepuhma all (rokokoo), võibolla tunti siis iseendalegi kaasa. Inimkond otsib vaheldust. See otsingute pyyd avaldub muuseas ka moodide vaheldumises. Kui vahel satutakse äärmusse, siis pole imestada, kui yrgne ehtimistung on saavutanud midagi võimatumat eelmisest. Kuid küllap siis juba pöörduakse õigetele radadele, kui endal halb hakkab. Kedagi ei takista moega kaasasammumine olemast „oma ylesande kõrgusel“. Ja see „kultuurihaiigus“ — seda ma ei mõista. Mis tähendab yldse „kultuurihaiigus“? Või tarvitatakse seda yltust ainult sõnakõlksuna? Kuidas teadmisi ja õpitud oskusi kasustada sotsiaalselt kohalikus töös yldkultuuri arendamisel või saavutades vaimuga midagi uut — see oleks kyll väga armastusväärne tõbi, ja kõik, kes kultuuribatsillest on tõbiseks näritud, on kahtlemata väga õnnelikud tõbised. Kultuur on sisemine loov jõud, oskuste ärakasustamine yhiskonna hääks. Kultuuriga kooskäivad pahed ei saa teda muuta veel tõveks. Kõik, mis olemas, on mõistlik, pole hyvesid pahedeta. Kultuuris on ikka suurem osa permanentne ja alati hinnatav.

Siis see naise „suur“ ylesanne. Tänapäeva naine olevat kaldunud sellest kõrvale(???). Milleks kyll võtta ja ikka jälle toonitada järeltuleva generatsiooni kasvatamist nii suure ylesandena ja rääkida sellest kui ainsamast, mis naisel kohuseks! Lyhinägelikud teoreetikud võivad rääkida sellisest „suurest ylesandest“. Loomulikult — järgneva generatsiooni eest tuleb hoolitseda, kuid samas ei tohi mingil juhul liialdada. Kas naine on siis tõepoolest nii saamatu, et temale kuuluv maailmakodanik võtab talt kogu aja, teeb ta ainult „mahedaks kasvatajaks“, „suure kohuse“ täitjaks? Milleks yldse hädatseda ja

pentsikult hoolitsemist rõhutada! Mitte hellitamist, vaid tervet, karastavat kasvamist. Kunstlikult, liialdustega soojakskõetud ja vooderdatud kasvamisepesast tulevad vaid saamatud, ebapraktilised ja kiratsevad olendid. Õigeim oleks vana Sparta kasvatamisviis ja see ei kuluta palju ema aega. Tublid yhiskonna liikmed pole hoolsa kasvatuse produkt. Sest mis tähendab h o o l a s kasvatamine? See muutub paratamatult hellitamiseks. Võtame näit. lihtsa loogika: üks naispõlv kasvatab kogu elujõuga järeltulevat põlve ja meeshulk vaatab pealt. Järgmine naispõlv pyhendab jälle kogu tähelepanu uuele põlvele, salates enda muu funktsioneerimise-tarviduse, ja lõppeks — kõik peavad suurimaks ylesandeks kasvatamist. Inimolend ei vaja aga loomulikult sellist kasvatamist, mis oleks nii suur, et ta tähendab kogu teise inimese elutööd. Lihtsalt siis, kui inimene peab oma ylesandeks kasvatamist, siis tal polegi ylesannet, on vaid mõttetu tammumine. Naisel peab olema kasvatamiseks oskust ja praktilist meelt, siis toimub kõik looduse kaasabil.

Artiklis on öeldud: „Lapsi tänapäeva naine enam ei taha.“ Sellest tarvitseb vist kõige vähem muretseda. Naise yrgtung lapse järele hoolitseb selle eest juba ise. Kui kahekymne-aastaselt neid ei taheta, siis ei tarvitse karta, et seda soovi elus ei tule. Kui naine maailmavaatelt teiseneb, siis jääb ta füsioloogiliselt konstruktsioonilt ikka naiseks. K o h u s t u s e n a ei tohiks aga sellist asja dikteerida, siis muutuks see sunnituks ka anormalseile. Kui saab lapse naine, kes seda tegelikult ei taha, siis oleks kasvatusteoreetikuil kyll öelda sõnake, sest sellisel puhul ei saa lapse eest „hoolitseda“ ega teda nõudepäraselt kasvatada. Vanal ajal oli naine ses suhtes nagu mingiks hoolimatuse objektiks, kuid oleks absurdne seda aega tagasi nõuda. Kui mõni seda aga

just eriliselt soovib, siis peaks see jääma individuaalselt valitavaks.

Järjekorras — poliitikaga tegelemine. Autor ytleb, et see on eriti moodsaks saanud. Mis puutub ajalosse, siis on naised olnud säälmääratult suured tegurid. Kui nad pole olnud otseselt tegevad, on nad ometi suuresti mõjutanud mehi. On aga olnud naistest väga kuulsaid valitsejaid (Elisabeth Inglismaal ja Katariina II Venemaal). Kuidas yldse tullakse sellise väiteta, et naine pole poliitikas midagi suutnud korda saata? Ei taha uskuda, et autor oleks nii lyhinägelik või teadmatu. Targu on sulgudes: „mõned erandid välja arvatud”. Teeme siis kõigis erandid, ka meestes. Miks ainult naiste juures erandeid arvestada? Et praegu poliitikast arutellakse, see on vajalik. Arutlemine teeb teadlikuks, viib avarale maailmavaatele, eneseavaldusele, aktiivsusele. Mõõdas on ajad, millal Sokrates turul levitas ideid ja leidis kyllaldaselt kuulajaid. Ajad teisenevad. Iga inimese arutelu ja filosofoering on tähtis, et isikul kujuneksid eneseväärtused. Praegune keerukas poliitika nõuab kompetentsi. Oleks absurdum eitada poliitikaga tegelemist. Liiga romantiline oleks naist sundida ainult pehmete patjade lähedusse, õndsas kodu unarusse — sellesse kuningriiki, kus ämblikuvõrke hardumusega pyhitakse ja toidusse valatakse kogu vaim ja hing.

Mõtteavaldajat on vullanud mingi alahindamise-hoog, mis muide on kyll vist seletatav puberteediajaga. Kuis kyll võib nydisajale nii palju etteheiteid teha! Ei rahulda autorit naised, mehed on muutunud „kergatsiteks” (!). Sellised vaated on kyll täiesti põhjendamatud või nähakse kõike moonutatud perspektiivis. On öeldud: „Praegune osa yhiskonnast näib olevat haige oma tegevuse ja soovidega.” Millist reaktsioonilist mõtet tahetakse tuua! Tõepoolest, kui

võtta seda haigena, siis selles haigusepalavikus on kyll väga palju ehitatud ja ära tehtud. Kõik, mis puutub inimkonna seesmisse korraldusse ja elusüsteemi, on loodud aastate jooksul ta enda poolt. Inimmõistus on teinud edukaid kõrgushyppeid ja maratonijookse, ja aina intensiivsemaks need muutuvad. Tänapäeva virisejad on veidraid olevused, sest nad ei tea isegi, mida nad nõuavad. Tänapäeva inimene on arenenud täiuslikumaks, elu tempo on hoogsam. Kui aga mingil ajastul keegi on olevikuga rahul, siis vaadatakse talle pisut imelikult, arvatakse tagasiminekut. Kuid ometi ei loo nurisemine midagi juurde.

Artiklist jääb mulje, nagu hindaks autor naist liigselt alla. Ehkki ta ühe sõnaga teisele vastu ytleb, siis üks põhimõte jääb kaaluvaks. Kui me naise suleme ainult kodu piiresse, pole tal pooltki sellest laiapiirilisest välisilmast, milles tegeleb mees. Olgu see kodu kui kaunis kuningriik, ometi on ta teise osaga võrreldes vähene, ainult cm-line riba elu suurest poodiumist, elu ulatusest. Naine peab väljaspool kodu tegelema suuremate probleemidega, liikuma igal alal yhiskonnas selle edasiviiva tegurina. Peab kaotama kõik eelarvamused oma tööjõu suhtes, edasi viima kord algatatud renessansi-aja ideid, mitte aga ei tohi tagasi pöörduda „õigetele” (!) radadele! Naine oma terve elutunnetusega ja silmapaistvate vaimsete eeldustega suudab saada mehest tooniandvamaks. Alles XVIII s. sai naine yldtunnustatuks kõigil aladel, algas edu igal alal — leiutis, teaduses, tehnikas, kultuuris. Ainult siis, kui naine ei sule ennast koju, saadakse taotella väarikaid eesmärke.

Inglanna miss Bonfield ytleb: „Inglise naised ei võitle praegu enese tunnustuse eest, vaid nad on valitud poliitilistesse ametitesse,

sest mehed näevad selleks tarvidust,"

Nyydisaja naine on tublim naine kogu ajajärkude kestel olnud nais-

test. Ta on kätte saanud, mida eelistab, ja teda ei saa sundida eelistama, mida ta kätte saab.

H. P.

Prof. N. Triigi auõhtu.

Prof. Nikolai Triik.

Reedel 25. I 35. a. korraldas T. T. G. Kunstiring koos T. P. G. vastava ringiga kunstnik prof. N. Triigi auõhtu. Avasõna ütles T. T. G. Kunstiringi juh. A. Kosesson. Sellele järgnes tšellosoolo T. P. G. õpilaselt. Hr. Vaga andis väga häa ülevaate austatavast referaadis „N. Triigi elu ja looming“. Referaati selgitasid valguspildid N. Triigi loomingust. Järgnesid deklamatsioon T. T. G. õpilaselt H. Kama'lt ja klaverisoolo T.T.G. õpilaselt M. Sarv'elt. Kokkuvõtliku lõppsõna ütles T. P. G. õpilane Hubel. Osavõtjaid oli palju mõlemaist koolest. Õpetajaist viibisid õhtul hr. J. Püttsepp ja hr. Nõmmik. Õhtul oli ka pr. A. Triik-Põllusaar, kellele annetati lilli.

Kaks luuletist.

KUUVALGEN.

Peotäisi valgust mu tupp on paisat,
peotäis mu mõtteisse hõbeseid teri.

Varjud ristlevad, pehmed ja laisad.
Meeled kerivad mälestuskeri.

Punaseid, valgeid on mälestuslõngu, —
punaseid verena, valgeid kui lumi;

hella ja rasket on mälestushõngu:
murena rasket ja hella kui uni...

Õo helehalli on rõivastund siidi,
kahistab yksi kui lummutis mingi.

Õisi taas radu mu tunnelmad viidi
radadel ammuseil uitamaks ringi.

Tuulen miks imelist lemmetab
valgust? —

Tähed kui vaprasti tulistaks'
talve...

Sydamen tuigahtab kevade algust,
jooksuihk jalun kesk tuhklume
salve.

Peotäisi valgust mu meelisse paisat,
mõtteisse peotäisi hõbeseid teri.

Sydamest pelgunud muredki laisad,
julgusest kirkast taas eretab veri!

Sitkunud raudseiks mu tunnelmad mõttesõdurid uljad ja vaprad
 haprad — marsivad laulden, — kuu põristab
 nukrustus tuhklumes kihutab trummi.
 ummi; 18. 01. 35. —rt.

OMA ÕNNE HÜÜDSIN VÄLJA.

Oma õnne hüüdsin välja,
 oma rõõmu üle maa.
 Kolmekordseks paisus süda,
 kolmekordseks süda — rind.
 Oleks nagu pikenenud,
 üha aina sirgunud.
 Pilk mul loitis üle linna.
 Mida nägin õnnega?

Inimesed seisid, naersid.
 Ümbrus vaikis, naeratas,
 naeratas nii imelikult,
 imelikult — ütlen ma!

Oma häda hüüdsin välja,
 ahastuse üle maa.
 Kokku rullus haige süda,
 rögisema hakkas rind.
 Oleks nagu tilkund tuska
 pilves taevast ülevalt.
 Õlul kurvastuse koorem ...
 Mida nägin nutuga?

Inimesed seisid, naersid.
 Ümbrus vaikis, naeratas,
 naeratas nii imelikult,
 imelikult — ütlen ma!

Pisarad siis kuivatasin,
 õnne hüüdsin tagasi,
 kogu linna tervitasin,
 naeratades just kui nad. —

lr.

Õhtumeeleolusid.

Küdevast ahjust paiskus val-
 guslaike toaseinale. Pooles toas
 kükitas üha kasvav hämarus ...

Margu pea oli vajunud kätele,
 kui ta istus madalal järil, kõiguta-
 des kõhnu sääri tulepaistel.

Vetruva maookeelena nilpasid tu-
 leleegid ühe puuhalu teise järele,
 keereldes nende hävingul lõõma-
 vas tulitantsus.

Praksudes lendles sädemeid
 mustavale ahjusuule, kus hõõgusid
 hetke heledaina nões nagu jaani-

ussikesed kottpimedal metsarajal,
 kustudes järsku.

„Imehää siin,“ ringutas Margu ja
 põimis sõrmed kokku kelmikal
 naerul. Seinale langes kõrvuliigu-
 tav kolmejalgne jänessiluett.

Samas meenus talle talipäikeses
 veest nõretav, ülevoolav veeanum,
 millesse katusetorust voolas ja
 voolas pruunjat lumevett. Õuel
 looklesid veenired kruusasõmeras
 ja madalikule tekkis sädelev vee-
 loiguke. Varblane üks sirtsus lus-

takalt, ses veerohkuses supeldes. Oi, temal oli mõnus!

„Vaeneke,“ oli Margu haletse nud, „pole sul külm?“

Sirts! sirts! peksis varblane tii badega veeloigus sukeldudes ja lendas, hubisedes mustavale katu seservale päikesepaistele.

Oli kadunud äsjane kergus hingest, sinna hiilis seletamatu ängis tav raskusetunne. Oli tundnud tol lal külma, pugedes oma karptuppa, solvununa ümbritsevast väiklusest ja maskeerimisest. Tänaagi, meenutades möödunud, kippusid tiir lema mõtterünkad ta ümber tohtu massina, millesse tundus killune vat enese.

Oskasid need aga piinata! Mäle tas selgesti öid, mida oli veetnud, hääbides tohtus mõtete labürindis, pää tuim ja valust hõõgub.

Kuis tundub elu ääre tu maskibal lina, mille kirevusest väsivad sil mad! Ahistav on olemine maskide keskel!

Kuidas kadestatakse, valetatakse, lõigatakse klatšis teisest olendist kild killu järele endale nauding ohvriks, julgemata otseselt aval dada tõde. Irvitavaina laskutakse su olemisele, peletades su üüri kese eluvaimustuse. Viilitakse sala su hingenurgad imehellaks ja õhe tavaks...

Ons see süü, kui erined teis-

test? Kui hing on ääretult hell! Na gu pinguletõmmatud vasktraat, mi da iga riivav õhukübemeke paneb võnkuma. Ons süü, kui ei sammu alati massiga, kui tunned sisimas rahuldust, teotsedes kooskõlas mi na-häälega? Ons süü, kui ümbrus näib viletsana, et vaevu hillitsed paiskama näkku ümbrusele kibe dust, mis nõrgunud hingesoppi? Midagi paremat ihkad, teisiti tahad.

Margu ninasõormeisse hiilis pe dakalõhna. Tõusis ahjupaistelt ja sõrmed sibritsesid lauanurgal hal likas savivaasis käharduvais peda kaoksis. Oli ostnud need kleenu keselt lapsekogult tänavanurgal, surudes sinakaile, vaigust kleepu vaile sõrmedele krabiseva paber raha. Eemaldus ise õnnelikuna, süli täis lõhnavat rohelist, mis meenutas kodumetsa. Armastas toda hajuvat vaigusegast pedaka lõhna.

Margu peatus akna juures. Tä nava hämaruses kühveldasid turja kad mehekogud vankrisse kohe daid lumerünki. Lõhnav erkvalge lumevärskus näis võitlevat majade vahel roomava tumedusega.

„Miks nukrutsen oma karptoas?“ süttis mõttekild Margu ajudes. Hu vitav on seisatada keset eluvõitlust ja naerda. Naerda väiklasile ur gitsusile ja künismile. Naerda va hest enesegi mõttetuste üle.

R—n.

Minu kodu.

Tare, mis asus ilusal mäeveerul Pandivere kõrgustikul, oli minu kodu.

Minu kodu oli piiratud põhjast suure metsaga, mis takistas kül made põhjatuulte ligipääsu tarele. Lõunas laius kadakane karjamaa paljude-paljude kanarbikupõõsas tega. Idas lõppes väljavaade suurte

haovirnadega. Läänepoolset külge ehtis meie kena aiakene, kus isa kasvatas kanget mahorkatubakat ja kus meile — lastele — pakkusid paar õunapuud oma ande. Peale selle oli aias veel kuus kõrgekas vulist arukaske.

Minu kodu oli väike, madal, laas tukatusega, pisut viltuvajunud

palktare. Ei ühelgi seal ümbruses olevatel taredel ei olnud nii ilusat rohelist sammalkatust kui meie tarel, mille katust kaunistas kõssivajunud ja valgeks lubjatud korstnajuup. Ei ühegi teise tare kohal lõõritanud suvel põletavate päikesekiirte sillerdusega võidu löoke nii armsasti kui meil. Ei liuelnud ka ühegi teise tare kohalt üle nii ilusaid valgeid pilverünkaid kui meie tare kohalt, mille läheduses suikusid ja unistasid arukaskede ladvad. Sügiseti langesid kaskedelt kuld-kollased lehed ja katsid meie tarekatuse rohelist sammalkatet uhke vaibaga. Osa lehti langes aga eemale — kaunistuseks õuele. Need kased olid eriti armsad veel sellepärast, et nad kevadel oma mahlaga jootsd meid ja suvel andsid põletavate päikesekiirte eest mugavat varju.

L. Herman'i joonis.

Nagu tare ise oli väike, nii olid tal ka pisikesed aknad, pisikesed aknad purunenud klaasidega. Tarre viiv uks oli kitsas, ainult paarist lauast kokku löödud ja hingedeta. Hingede asemel kasustati osavasti vanu silgupüti plekkvõrusid.

Eluruum oli väike, kuid alati puhas ja korralik. Seinad olid krohvitud, ja kohtadele, kust krohv oli

puddenenud, oli riputatud pilte ja õe poolt värvilistest lõngadest valmistatud ilustistega seinavaipu.

Tare ühes nurgas oli suur kummitud ahi, mille peal harilikult magati. Ahju kõrval asus vana katkiste raudadega pliit, mille tagumisse ossa oli müüritud suur katel. Selles katlas keedeti toitu seapõrsale ja nõgeselehist vett vanaisale jalgade hautamiseks. Teises nurgas oli leivalabidas, ahjuluud, ahjuroop ja leivamõhk. Teisi nurki aga täitsid sängid. Kahe sängi vahel oli väike kapp, mille küljel naela otsas rippus laud, mille üht poolt tarvitas isa tubakalõikamiseks, kuna teist poolt kasustasid ema ja õde juustekammimisel. Tare põrand oli savist ja auklik. Suurematesse aukudesse valati kanadele joogivett. Ahju ees põrandal oli raiepakk, mida tuli sageli kasutada jändrikkude kändude lõhkumiseks. Keset tuba aga oli suur tammepuulaud, mis täitis söögi-, joogi- ja kirjutuslaua kohuseid.

Tare lagi oli hall ja ahju kohalt pisut mustemaks suitsunud. Laua kohal laes rippus nõõri otsas pankrotti läinud mõisnikult ostetud petrooleumilamp.

Kella meil ei olnud. Polnud tarviski, sest meil oli ju kukk, kes äratas kõiki alati õigel ajal. Päeval tundsime aga aega kellatagi, sest kui kõht oli tühi, teadsime, et on lõunaaeg. Öhtul, kui uni laugudele kippus, siis teadsime, et vaja minna magama.

Ühe asja poolest on mulle mu kodu eriti meelde jäänud: seal ei tundud muresid, valitses rahu, vaikus ja üksteisest arusaamine.

Nüüd, mil elan linnas suures mitmekordses majas, peaksin sedagi oma koduks nimetama. Kuid ei! — Minu kodu on palkmaja roheline sammalkatusega — Pandivere kõrgustiku mäeveerul seisev hütt.

M. K.-M.
(I kk. kl.)

Märkmeid Juhan Liiv'a elukäigust uuema psühholoogia seisukohalt.

(Järg.)

Kuid Liiv ei piirdunud ainult luuletaja eluga. Ta oli ka oma aja sotsiaalse struktuuri osake, püüdes leida oma koha selles — saada tavaliseks, normaalseks kodanikuks, kes ise teenib endale ülespidamist, ise kaitseb oma huvisid; ta oli kihlatud ja kavatses abielluda, luua endale kodu. Ka siin tuleks otsida sümptoomi normaalsest edenemisest, alates esimeste katsetega astuda ühiskonda — lõpliku ainelise kindlustamiseni ja perekonna loomiseni. Ei ole kahtlust, et Liiv ise soovis olla normaalne ühiskonna liige. Sellest kõnelevad ta kirjad. Kuid ühtlasi nad on ka asjaolu tõenduseks, et Liiv'ale ei läinud kunagi korda saavutada sel alal seda süstemaatilist edu, mida ta saavutas oma luuletaja arenemiskäigul. Meie näeme, et vaimuhaiguse lahtipuhkemiseni tema elu möödub nõututes ja abitutes katsetes midagi saavutada, igavestes kõikumistes, mis kuhugi välja ei viinud.

Kohanedes ühiskonna struktuuriga tuleb inimesel areneda kolmel alal: luua esiteks vahekord sõprade ja tuttavatega, teiseks armastatud naise ja kolmandaks saavutada aineeline rippumatus.

Iga J. Liiv'a tsitaat, mis kõneleb nendest aladest, on täis sügavat kurbust ja ahastust. Üksikult võetuna ei ilmne neist midagi ebanormaalselt, kuid massilise nähtusena kõnelevad need J. Liiv'a elu täielisest äpardumisest.

Nii kirjutab ta 27. VIII 1888 oma armastatule:

„Ma olen sulle palju, palju haiget teinud... Anna mulle seda kõik andeks. Mul ei ole sulle midagi muud pakkuda kui üht nurgelist meest, üht rahutumast aga truuilt armastavat südant — pia neidki

omadusi kalliks, paremaid mull ei ole. Ma olen liig vara, väga vara tõsiseks jäänud. Mis võin ma selle vastu!” — Ja 1890 loeme: „Sina oled ainukene valgus mu tumeda, võib olla lühikese elu tee pääl. Tõsi on, et ma elus veel kuhugile ei ole jõudnud, aga millega ei ole ma kõik ju võidelnud, kui palju omal paremal ajal haige olnud.” — Pisut hiljem kirjutab ta: „Jumal teab, mis meist vaestest varblastest saama hakkab. Mõtle, 1885 kirjutasime üksteisele ja nüüd on 1891. Aruldane pikk pruudipölv. Olgu, aga mull on ometi süda uut lootust täis ja sedasama näen ka Sinust. Õnneks ei ole me kumbki vanakesed.” — Kirjavahetus kestab edasi paar aastat ja lõpeb (1893. a.) lühikese sõnumiga: „Aeg on seda asja lõpetada.”

Veel kurvema mulje jätvavad J. Liiv'a kirjad teiste inimeste läbikäimise suhtes. — 1892. a. loeme: „Minu meelest on täna kõik ilm hapu, elu ise puhas Jumala aja raisk. Needgi vähesed tuttavad, mis mul siin olivad, olen ma äraheitnud, et nad — igavad on ja nad hääd inimesed jätaavad mind ka rahule.” — Järgmisel aastal (5. II 1893) kirjutab ta oma viimases kirjas L. Golding'ile: „Kannatus kannatuse pääle, annaks taevast jõudu, et veel kõik lootus ei lõpeks... Aga mitte puudus ei ole see, mis mu jõudu imeb, vaid see tänamata meel, mis minule osaks on saanud, kuhu ma enese teades nii palju hääd olen teinud.”

Lõppeks olgu esitatud veel mõned tsitaadid, mis heidavad valgust J. Liiv'a püüetele saada aineliselt rippumatuks. — 1887. a-st loeme: „Taeva pärast, ma ei jäta enne järele, kunni ma tõeste ühe aja lehe olen omandanud. Muud

teed mul ei olegi..." Aastal 1888 kirjutab ta oma toimetaja tööst: „Ma olen töö teinud, aga sellegi peale vaatan kibedusega tagasi, sest et ma nõnda ei võinud teha, nõnda ei võinud valida ja kirjutada, kui mu oma süda mind käskis." Pool aastat hiljem loeme ta kirjast: „Koha käest äraandmisega tegin ma rumalasti, nii vilets kui see seal ka oli. Öieti öelda, ei olnudki küll mitte korratu elukord, vaid meelte järskune vastuseis, mis mind sealt tulema ajas."

Oma tööga „Oleviku" toimetuses näib ta alul (1890. a.) olevat rahul. 1891. a. märgib ta juba: „Ma ei tohi mitte selle koha pääle oma tuleviku rajada. Mu arust on siin Cheff hulga jahedamaks jäänud. Ei ole küll midagi ütelnud, aga ma arvan nii." Ja aastal 1892 kirjutab ta: „Minul on tõsine nõu oma koht maha panna, ta tüütab mu hinge, ma ei saa temaga enam rahul olla." Seda ta tegigi.

Samal aastal (3. XII 1892) kuuleme viimasest püüdest iseseisvuse poole: „Minu pähe on raamatukaupleja idee tekkinud, raha puudub, aga kui just peaks kangem tahtmine tulema, saaks ehk ka joonde."

Kontrast kahe eluala vahel on eriti suur. Ühelt poolt kirjaniku veendumus: „Ma arvan, et olen meistri töö teinud," teiselt poolt kodaniku ütlus: „Kui just peaks kangem tahtmine tulema."

On selge, et ühiskondlikul alal 28-aastane J. Liiv oli niisamasugune algaja nagu 18-aastasena, kuna kirjanikuna ta on vahepeal läbi teinud pika ja tagajärjeka arenmise.

Tekib veel küsimus, kas haigused, mille üle J. Liiv kurdab kogu aeg, eriti alates aastast 1890, olid takistuseks tema arenemisele või olid need selle asjata võitluse tagajärjeks. Võib isegi küsida, kas need ei tekkinud alateadvuses kirjaniku kaitseks etteheidete vastu talt endalt ja teistelt tema korduvate äparduste puhul. Järgmine kiri (30. IV 1890) nagu õigustaks säärast mõtet: „Jampsitus, tundmisvalu või mis see on, kes mind täna oma küüsile on saanud, või on surm ligidal... Üteldagu, mis tahes, ütle Sina, mis tahes, ega Sa salata ei saa, et ma õnnetu olen... Ei, ei, nõnda ei või asi minna. Ma pean lahutust leidma. Kust? Aga ehk muidu kaudu mõistuse. Ah, see oleks ju väga hääd!"

Ja kaks aastat hiljem leidiski elu selle lahenduse, mida ta siin ennustab kibeda irooniaga. Vaimuhaigus vabastas ta täiesti kõikidest kohustest ühiskonna vastu, päästis ta lõplikult moraalsest kokkuvõrsemisest ja kodaniku kohustest, vabastas ta väärtuslikumaks loovaks tööks, mis muidu oleks pidanud närbuma ja hukkuma ühes Liiv'a isiku hukkumisega.

On kohutav mõte: oma hirmsa haiguse raskete kannatustega lunastas Juhana Liiv eesõiguse luua oma rahvale jäädavaid väärtusi, nagu oleks antud elu mõte ja käsk inimesele: ole produktiivne, ära nõua isiklikku õnne.

Tartus, 8. XII 1933.

Th. Thomson.

Neistsinaseist lohkunuist.

(Järg.)

XII lend — 1931. a. — V-c klass.

Sellest lennust tuleb vaatlemisele ainult V-c klass, sest a- ja b-klässiga polnud allakirjutanul üldse kunagi tegu.

Ja see V-c klass oma 20 lõpetajaga (29-st nimestikus olnust) ei võitulla kõne alla kiidukäruga ega andekuseülistusega, kuigi käitu-

mise ja korra suhtes pole sellele klassile midagi ette heita. See klass oli nagu vaikne maapagu, kust ei kostnud kunagi araltki hüütud hääli. Ja see hämmastav vaikus lämmatas näiliselt sootuks ära ka kõik teravmeelsemad mõttesähvatused ja jumekamad vaimuavaldused. Arvestades viimast nähtust oli seisukord soovitava määranani päris traagiline. Vahest sellest tuligi, et siiruveeruliste lõputestaatide saajate protsent, võrreldes klassi õpilaste arvuga, oli kevadisel tunnistuste jagamisel ahistavalt väike (sügisel tuli muidugi lisa).

Üksikult võetuna ei ole ometi paljudele midagi ette heita, sest ega's siingi puudunud igaühel oma individuaalne jumekus ja sümpaat-sus.

Lõpetajate aapestikus oli esikohal Tartust päritolev Erika Antoni, blondipoolne, sihvakas, mõõduka moega ja viisipärase käitumisega tütarlaps. Erines teistest oma musikaalsete kalduvustega ja oli selleks, keda võis julgesti valida ta kohusetruuduse ja praktilisuse tõttu õpilasomavalitsuslikesse ameteisse ja üritusi täideviivaisse komisjonesse, millist sobivust kasustaski klass tema suhtes heade tagajärgedega. Elab praegu Tartus, küll vist edasi õppides.

Järgneb Johanna Hanson — „Örn Ofelia“ (kui ma nüüd jälle viltu ei lähe ja kellegi teisega ära ei sega!). „Örn Ofelia“ oli ta nimelt oma hapruse, läbipaistva blondsuse, naiselikkuse, süütu häbelikkuse ja alatise punastumise tõttu. Selle nime all oli ta vähemalt aastat paar lõppklassides nimetatud päris avalikult. See örnus vabandas ja silus voorusteks kõik etteheited, mis olid tingitud ta liigest tagasihoidlikkusest ja abitusest. See örnus tegi temast üpris meeldiva naisolendi — „Hamleti“ Ofelia teisiku. Tuli meile Peedu lähedasest Pirmakult (vist nii oli selle talu nimi) ja läks sinna tagasi,

kui ta mitte pärast seda linna ei tulnud midagi edasi õppima. Võibolla on teda saatus kandnud ka juba mõne printsipi mõjuvaldkonda.

Mis maksis Joh. Hanson'i kohta, ei maksa aga põrmugi Luise Hanson'i kohta. Tema oma füüsilise isikuga kandus nende hulka, kelle kohta ilma tagamõtteta öeldakse: tüse talulaps. Välisvormid parajalt lokkavad, liigutused rahulik-aeglased, juustevärv šatään, kleidilõige ja saapakand kooli vormilõikega kooskõlas. Tasane ja ettevaatlik teadmiste omandamises, samuti muidugi ka nende avaldamises klassis. Loomupärase rahu säilitamiseks loovutas teiste kasuks kõik need ametid, kuhu harilikult valitakse kedagi. — Polnud tal ennekirjeldatud Hanson'iga mingit veresugulust, oli vist ka hoopis teisest kandist, ma mõtlen küll, et maalt.

Nelli Jõuram (dokumendes Jauram) — maalt, Laiuse kandist, peretütar. Loomulik-rafineerimata välimusega, pikkuselt kasvukas, šatään, laitmatult käituv, lihtne, otsene, hoolega töötav, kuid — nagu öeldakse — „raske võtmisega“. Seetõttu tööresultaatidelt vaimsel alal nappide saavutistega. Kõige juures ometi sümpaatlik. — On vist praegu maal.

Magda Johanson — talutütar, on nagu meeles, et Pangodist. Paraja tusedusega kõigilt mõõtu-delt, blond, ka ennem lihtne kui kunstlik. Tasavägiselt õpinguis vedav ja finišsi aeglaselt jõudev. Ei lasknud palju häirida oma eestilikkude flegmaatilisust, olles kokku võttes siiski päris hästisallitav õpilas- ja naistüüp.

Maria Krass — kas mitte lin-nast. Jällegi tagasihoidlik, keskmist kasvu ja mõõtu tütarlaps, jättes nõtkuselt ja füsiognoomiselt võlult nõudlikusse vaatlejasse siiski mõningaid soove; mäletavasti šatään. Jõudumiselt õpinguis keskmiste ridades; tegelev vaid

õppetööga, muist „üritusist“ loobuv.

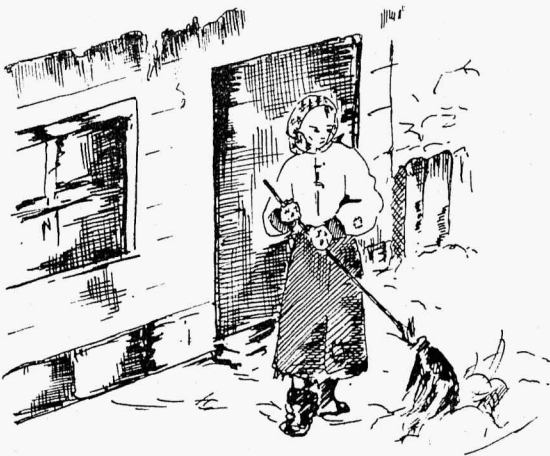
Elvi Mitt — arvatavasti ka linnast. Kasvukas, tervelt ja jõuliselt arenev ja astuv, särasilmaline, valgejumeline, tihe lokkav brüneti poole hoidev juus. Julgust ja temperamenti intelligentse pidurdusega. Loomulikku pingutamata taipu ja soovitavat edu töös. Vastutusvõimet ja oskust muiski ettevõtetele peale otsese õppimiskohustuste. Üldse elujõuline ja teotsemiskandeline kuju, kellest on säilinud ainult head muljed.

Linda Napits — ruhimiku-täis tütarlast, punerdavate põskedega ja läikivate silmadega. Vist linnast. Oli tragidust ja töötahet, kuid tulemused olid küllalt napid.

Eks olnud tal endal halb ja alatine häda ja õpetajad olid ka tema suhtes õnnetud. Aga muidu hea ja sõnakuulelik laps. Elab praegu Tartus.

Helmi Obet — Pangodi verd, kuid tookord pärit Puka jaamast. Nõtke, pruunja peaga, ümmarasilmaline ja kumendavate põskedega plika. Kärmed, pisut nagu närvilised liigutused; kiire reageerimisvõime. Õpinguis rahuldavaid resultaatte andev. Üldiselt tagasihoidlik, nagu argki, punastuv. — On võrsunud praegu nägusaks, gratsioosseks ja päris vaimukaks neiuks. Teenib mõnda aega linna elektriijaamas arveametnikuna.

Alter ego.

TÄNAVAPILT TALVEL.

L. HERMAN'I JOONIS.

Kooli elu.

T. T. G. Vilistlaskogu piduõhtu.

Laupäeval 26. I korraldasid meie kooli vilistlased T. T. G. ruumes kinnise piduõhtu. Kavas olid: A. Kalda draama „Patseba Saaremaal“, klaveriettekandeid helikunstnik vil. T. Jakobson'ilt, laule vil. E. Luha'lt, viuliettekandeid hr. V. Kangro'lt, deklamatsioon A. Hurdalt ja tantse T. T. G. õpilasarüh-

malt vil. P. Reinbaum-Lindenau juhatusel.

Ettekandeid võib pidada ilma komplimentida täiesti õnnestunuiks, kuna kava sisustasid meie nimekamad vilistlased, kes küllaldaselt rõhku olid pannud ettekannete viimistlemisele. Osavõtt peost oli keskmine. Piduvõib igakülgsest õnnestunuks pidada.

Abiturientide piduõhtu.

10. veebruaril oli abiturientide suursündmus — pidupäev. Peo algust tumestas väike viivitus, kuid see jäi vist ka ainukeseks miinuseks järgnevate peotundide jooksul.

Kava algas lauludega abiturientide koorilt hr. P. Konsap'i juhatusel. K. Tärnu „Tervitus“ ja hoogne J. Aavik'u „Üles, üles“, samuti võrdlemisi raske ja huvitav Fr. Lizt'i „Lorelei“ leidsid sooja vastuvõtu. Peenekonstruksiooni-line ja meeleolukas „Galiitsia tants“ kanti ette õpilaste M. Sarv'e ja H. Piiper'i (V-a) poolt.

Järgnesid tantsuettekanded. Müstiliselt-effektne „Nõiaring“ esitati T. T. G. tantsurühmalt vil. P. Lindenau-Reinbaum'i juhatusel. Vil. V. Otsus oma groteskse „Cake-Walk'iga“ lõi tiheda kontakti publikuga, saades suure aplausi osaliseks. Veel esinesid L. Morgen (V-a) „Romance'iga“ ja abiturientiderühm tantsunumbritega, mida võib pidada täiesti õnnestunuiks.

Kandvaima osa õhtust moodustas näidend „Kaks svidrilindu paa-bukest“ — L. Rosenblatt'i (V-b) dramatisering Aug. Gailit'i romaani „Toomas Nipernaadi“ järele. Ehtsa nipernaadliku kuju esitas edukalt A. Raadla (V-b). Suurepäraselt mängis Jaak Löökest, kanget Hansuoja peremeest, vil. H. Jegorov. Hästi etendas oma osa ka L. Rosenblatt (V-b) Katina, kuigi jättis pisut rafineeritud mulje lihtsa popsitütre kohta. Üldiselt andis iga osaline oma parima ja näidend sai elava vastuvõtu osaliseks.

Rahuldustundega võivad abiturientid tagasi vaadata peole, sest pidu õnnestus igakülgselt.

Osavõtt peost oli rohkearvuline.

E.

T. T. G. KIRJANDUSRINGI KOOSOLEK.

Teisipäeval 22. I 35. a. korraldas Kirjandusring koos T. T. G. vastava ringiga referaat-vaidluskoosoleku.

Refereeris õpil. H. Puusepp teemil: „L. Kibuvits'a looming ja naistüübid“. Referendi arvates osutub mainitud naisautori „Rahusõit“ parimaks teoseks meie kirjanduses. Samuti leiab ta Kibuvits'a stiili olevat tähelpanuväärse. Naistüübid osutuvad elulisiks uustulnukaiks oma erilise tundelisuse ja erksa värvitajuga.

Oponent V. Valter (T. P. G.) väitis veendunult, et Kibuvits'a toodang ei ulatu palju üle meie keskmiste kirjandusteoste tasapinna. Kahtles ka naistüüpide — eriti Eege — elulisuses. Vaidlused kujunesid paiguti õige hoogsaiks, sest mõlemalt poolt avaldati üsna erinevaid seisukohti.

Õpetajatest viibisid koosolekul pr. E. Tooms, prl. Th. Thomson, hr. J. Konks ja hr. J. Adamson.

Õpilasi oli mõlemaist koolest koos rohkel arvil.

Võrkpallivõistlus.

15. I 35 oli „Eestikas“ T. T. G. ja E. N. K. S. T. G. järjekorraline, kuid sel aastal esimene kohtamine võrkpallis. T. T. G. naiskond tegi üllatuse, võites E. N. K. S. T. G. kahe game'ga. Esimesel game'l olid punktid 15:12 T. T. G. kasuks ja teisel 15:9 — jälle T. T. G. kasuks. Loodame, et T. T. G. naiskond ka tulevikus esineb võidukalt, sest naiskonna enam-vähem tasakaalustatud koosseis võimaldaks seda.

Matk talveloodusesse.

Laupäeval 2. II 35 pärast kolmandat tundi kogunesid T. T. G. ja T. T. K. õpilased kooliõuele ühiseks matkaks suuskadel ja kelkudel talveloodusesse. Matkast võtsid osa peaaegu kõik õpilased ja õpetajad. Need, kel puudusid suusad ja kelgud, koondusid „jalaväkke“. Parimas meeleolus liiguti linnast välja Emajõe luhale, kus viibiti kuni kella 2-ni.

Õpilaspere hommik 28. I 35.

Esinemise järjekord oli nihkunud I klassini. Esines õpilane M. Kersna-Muuga tantsunumbri-ga. See on

vist esimene juhused, mil Õpilaspere hommikut kaunistas plastika-ettekannet. Tavaliselt deklameeritakse ja esitatakse muid suulisi ettekannet. Tants kanti ette korralikult, vilumust võis märgata, soovida ei jäänud midagi.

Õpilaspere hommik 7. II 35.

Esines V-a klassi õpilane A. Michelson soololauluga Chopin'i „In mir klingt ein Lied“. A. Michelson omab meeldiva häälematerjali, mis mõjustas ka laulu elavat vastuvõttu.

Abiturientide number,

milleks pidi saama käesolev, ilmub hiljem. Järgmine number on Õpilaspere aastapäeva number rohkete illustratsioonidega ja erakorralise sisuga.

„T. T. G.“ 6. nr is esitatud võtme-mõistatuse lahendus.

1. madu; 2. Kuuba; 3. katel; 4. delta; 5. laev; 6. tuletorn; 7. Gröönimaa; 8. mogul; 9. ratas; 10. eesel; 11. Itaalia; 12. Sahalin; 13. London; 14. Suits; 15. semiit; 16. Edison; 17. Ugala; 18. areen; 19. Dante; 20. Keila; 21. „Tuulte pöörises“; 22. „Aasa öied“; 23. põder; 24. hakk; 25. külm.

Ruutudesse asetatud tähed annavad Juh. Liiv'a luuletise salmi:

Ma lillesideme võtaks —
sind köidaks sellega,
sind köidaks sellega ühte,
oh õnnetu Eestimaa!

Mõistatuse lahendajaist said loosiga igaüks ühe Eesti Kirjanikkude Liidu loterii pileti: L. Kübar (III-b k.), I. Stellmacher (II-b g.) ja V. Tanilov (IV-a g.).

Kirjanduseteooria konspekt.

(Järg.)

Gaseel — pärsia stroof:

Kõik tuuled mul armsad, pimedal ööl
koos laulame mõndagi laulu.
Ei sõbrad unusta armsal tööl
koos viibides kunagi laulu.
Kõik tuuled, meil alati vöö on vöö, l,
me elame reisilaulu
ja paisudes läeme kui armsal tööl
kesk lagedat, koduta laulu —
kõik tuuled mu huuates südaööl,
täis valguseihade laulu.

(E. Enno.)

Rüimid: a0a0a0a0a0; öieti küll; aa0a0a0 jne.

V a b a s a l m, milles igas salmis võib olla isesugune arv värsse.

Näit.:

Kõik pehmed suvetuuled mängivad,
vett suudleb valgus ühes taevaga —
kõik väljad endamisi tolmuavad.

Kõik sõnad raugesid mu huultele,
kõik sõnad vaikisid ka minul —
kõik kadus meil, jäi üks südamel
üks helin, üks nii mul kui sinul.

Ja pehmed suvetuuled mängivad
ning meie õnnelilled õitsevad.

(E. Enno.)

Meie rahvalaulul ei ole ka kindlat salmi.

Stroofide graafilise kujutus.

Igale stroofile antakse enam-vähem kindel geometriiline või muusugune kuju. Nii meenutavad stroofid nelinurki, trapetsideid, ovaale, vaase, siksakke jne. Sageli

on stroofi kujuga tahetud edasi anda stroofi sisu ja meeleolu.

Näiteks:

Pisarad
palavad,
pisarad
valusad.

On nii kahju heledest
kadund suvepäevadest,
hale kevade,
närtsind, järele.

Tunnetes
tumedas
pisarad
jämedad,
pisarad
kibedad
valguvad.

(V. Ridala.)

Ridade asetusega tahetakse esile manada pisarate langemist.

Näide vaasikujulisest stroofist.

On ümber riike, troone, kroone langend,
armust laulan sest, mis püsind, kangend.
See juurdub päevas, suurdub öös,

võitluses ja vaikes töös
kui viimne pagu,

parem jaagu
maatarast,
varast.

Maast lehvis lõõm,
pääl pilve rõõm.

(G. Suits.)